

Nové udržitelné nařízení o bateriích či posvěcení universální nabíječky. Jak přispěl rok 2023 ke snížení elektroodpadu?

1.1.2024 - Petr Lesenský | Dýcháme

Vysloužilá elektrozařízení, zejména ta, která končí na skládkách, představují vážný ekologický problém.

A v budoucnu se situace může razantně zhoršit, pokud již dnes neučiníme opatření. Ke snížení produkce elektroodpadu můžeme přispět každý svým osobním dílem, účinnou pomocí jsou však také legislativní opatření. Jaké nařízení, směrnice a zákony související s tématem odpadní elektroniky přinesl rok 2023?

Elektroodpad se v současné době řadí mezi vůbec nejrychleji rostoucí kategorie odpadu na světě. Podle předpovědí založených na datech ze zprávy The Global E-Waste Monitor, kterou ve spolupráci s dalšími organizacemi vydává Institut OSN pro vzdělávání a výzkum (UNITAR), by jeho roční světová produkce mohla v roce 2030 dosáhnout až k 75 milionům tun. Oproti roku 2014, kdy se globální produkce odpadních elektrozařízení začala sledovat, se jedná o téměř dvojnásobné množství. Pokud toto tempo vydrží, v roce 2050 by na Zemi mohlo přibýt neuvěřitelných 110 milionů tun vysloužilé elektroniky.

Tsunami elektroodpadu je proto nutné se rezolutně postavit. Pomáhá nejen osvěta veřejnosti, ale i nová nařízení a zákony, jejichž cílem je buď snížení elektroodpadu, nebo eliminace škodlivých dopadů vyhozených elektrozařízení na přírodu či lidské zdraví. Jaká nová legislativa týkající se elektroodpadu přibyla v roce 2023?

Končí zářivky s nebezpečnou rtutí i energií plýtvající halogenky

Když v roce 2009 vstoupilo v platnost nařízení o konci žárovek s wolframovým vláknem, zvedla se vlna nevole, která má své dozvuky dodnes. Postupné omezování světelných zdrojů však pokračuje dál a během roku 2023 se konec výroby a importu dotknul celé řady i poměrně hojně používaných typů svítidel, jako jsou například lineární zářivky T5 a T8. Společně s nimi „končí“ třeba také halogenové žárovky G9, G4 a GY6.35.

Ve všech případech ukončení výroby a importu různých typů svítidel hraje hlavní roli ekologie. Wolframové a halogenové žárovky jsou málo efektivní a spotřebovávají zbytečně mnoho elektřiny, zde tudíž jde o hledisko šetření s energiemi. Se zářivkami se pak pojí především rizika pro přírodní prostředí a lidské zdraví, protože obsahují rtuť a toxické luminofory.

„Právě pro obsah nebezpečných látek spadají zářivky do režimu takzvaného zpětného odběru. Když doslouží, mají správně putovat do speciálních sběrných nádob a k recyklaci. Bohužel, dle dostupných dat se správně a ekologicky vysloužilých světelných zdrojů zbavuje jen asi polovina tuzemských spotřebitelů,“ uvádí **Petr Kubernát** ze společnosti **REMA Systém**, která je jedním z kolektivních systémů zajišťujících sběr odpadních elektrozařízení působících v České republice.

Univerzální nabíječka může ušetřit až 11 tisíc tun elektroodpadu ročně

V červenci 2023 odsouhlasila česká vláda návrh Evropské komise pro zavedení jednotného nabíjecího konektoru pro chytré mobilní telefony a další osobní elektroniku. Univerzálním napájecím

portem se stanou kabely a konektory s koncovkou USB-C. Do 28. prosince 2024 s nimi musejí být kompatibilní například všechny mobilní telefony, tablety, digitální fotoaparáty, sluchátka, přenosné reproduktory, klávesnice, myši, ruční videoherní konzole a další drobnější elektronika. Do konce dubna 2026 pak také notebooky.

Myšlenka univerzálního napájecího portu cílí jednoznačně na omezení elektroodpadu. Podle dat Evropského parlamentu z roku 2022 se v Evropě ročně vyhodí asi 11 tisíc tun starých nabíječek. *„Z celkového množství odpadních elektrozařízení vygenerovaných zeměmi sedmadvacítky to sice představuje jen malý zlomek, jde však o důležitý krok, který může výrobcům elektroniky ukázat, že nehospodárnost nebude nadále tolerována,“* komentuje téma Petr Kubernát.

Nové nařízení o bateriích pomůže šetřit cenné přírodní zdroje

V červenci 2023 přijala Rada Evropské unie nové nařízení o bateriích, které zavádí pravidla pro celý životní cyklus baterií, od jejich designu přes výrobu až po opětovné využití a nakládání s těmi použitými. Nová legislativa nahradila směrnici z roku 2006 a zavádí například přísnější cíle pro sběr odpadních přenosných baterií nebo povinné minimální úrovně recyklovaného obsahu u průmyslových baterií, SLI baterií a baterií elektrických vozidel. *„Znamená to, že podle nových pravidel bude muset být v nových bateriích znovu použito minimálně 16 procent kobaltu, 85 procent olova, 6 procent lithia a 6 procent niklu,“* popisuje **Tomáš Pešek** ze společnosti **REMA Battery**, která se v České republice stará o sběr a recyklaci odpadních baterií a akumulátorů.

Významným bodem nové legislativy jsou rovněž cíle pro využití lithia z odpadních baterií. V příštích letech se totiž očekává strmý nárůst produkce lithiových baterií. Podle společnosti Allied Market Research by měl v roce 2032 trh s Li-ion akumulátory dosáhnout hodnoty asi 189 miliard USD – pro srovnání, v roce 2022 byla hodnota tohoto trhu odhadnuta na zhruba 46 miliard USD. Zvýšená spotřeba lithiových baterií s sebou samozřejmě přinese i rostoucí produkci odpadních baterií. *„Do roku 2027 by mělo být z odpadních baterií využito 50 procent lithia a do konce roku 2031 celkem 80 procent. Pokud se toho podaří dosáhnout, bude to znamenat výrazné ušetření cenných přírodních zdrojů,“* komentuje Tomáš Pešek z REMA Battery.

<https://www.dychame.cz/nove-udrzitelne-narizeni-o-bateriich-ci-posveceni-universalni-nabijecky-jak-pripel-rok-2023-ke-snizeni-elektroodpadu>